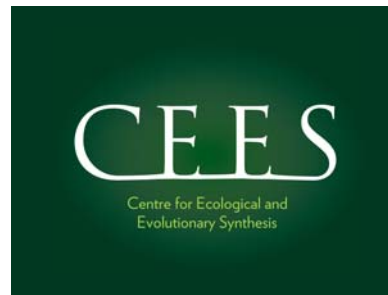

Forskningsfinansiering og tid til FoU fra et forskerperspektiv – potensial for å produsere (mer og) bedre?

Dag O. Hessen
Universitetet i Oslo,
Biologisk Institutt, CEES

Pengene først...

(og litt selvkritikk)

- Forskere vil alltid synes det er for lite midler (til sitt eget område...)
- Ikke spesielt krevende å skrive søknader til NFR (i forhold til NSF, NERC og andre...)
- Mindre grad av nepotisme enn mange tror, stort sett grei behandling av søknader i NFR
- Bra refereebehandling (balansen mellom inhabilitet og inkompetanse....), *men pass på balanse i programstyrene*
- Det *skal* være en betydelig avslagsprosent, generelt for mye bekreftelsesforskning og "forskning" (jfr. evaluering)
- Man må kunne utvise en viss oppfinnsomhet og fleksibilitet, men *for* stor grad av slalomforskning er hemmende.

Program versus fri

- Én kilde til finansiering: NFR (med få unntak)
- *Alle* evalueringer har påpekt den sterke føringen på norsk forskning – ingen grunn til å gjemme seg bak semantikk og definisjoner her.
- Generell enighet om å øke andelen fri, men det er noen strukturelle problemer
- NFR får sine departementsvise bevilgnings- (og bestillings-?) brev – samt innspill til programstyrer
- KD og NFR naturligvis inneforstått med problematikken, men det er ikke alltid forskerne
- Ikke rette baker for smed, men jobbe kontinuerlig for å løfte forskningen opp fra et rent sektoransvar (regjeringens forskningsutvalg!?)

Er SFFene tilstrekkelige garantister for det frie og nyskapende?

- Nei – SFF er et glimrende tiltak, og genererer nye tanker og allianser også hos de som ikke når opp
- MEN, kan også virke monopoliserende (“nothing makes success like success” - “the winner takes it all”)
- SFF dekker dessuten områder som er etablert og allerede anerkjent som viktige
- Fri prosjekter *behøver* ikke være så store (“såkornmidler”) – andre strategier enn ved programtildelinger

Kvalitet og kvantitet

- Evalueringen (som bekrefter mye): Forskningspolitikk må ikke bli kamuflert distriktpolitikk. Fare for å devaluere forskning.
- Skille utredningsarbeid fra forskning
- Ikke alle undervisningssteder hverken skal, kan eller bør forske – og ikke all tematikk er like forskbar
- Hvordan forstå ”forskningsbasert undervisning”?
- Det er ikke mengden publikasjoner som er målet, men kvaliteten (“the greatest pollution today is brain pollution”)
- Kvantitetspresset kommer også fra innsiden, h-faktoren er vel og bra, men farlig som eneste rettesnor.
- Press mot rask publisering og ”least publishable unit”. betyr dreining mot det trygge som gir mest uttelling pr innsats
- Kvantitetspresset *motvirker tverrfaglighet*, og er også generert av tidstyrraniet...

Så tiden....

det største knapphetsgodet

- Det største hinder for mer aktiv innsats mot EU, bilaterale midler med mer
- Redusert *handlingsrom* både på individuelt og institusjonelt nivå. Dette har både interne og eksterne årsaker. Merk: kampen for *institusjonelt* handlingsrom gir ikke nødvendigvis *økt individuelt* handlingsrom (eks innkjøpsrutiner, og "du finner det på nettet"). *Tid er penger også for forskere!*
- *Interne*: Generelt problem: fragmentert hverdag, komplekse årsaker til dette. Større konsortier skaper mer møter og koordinering. Slalomforskning krever mye tid til stadig nyorienteringer (man trekker mange lodd og får noen uventede gevinster...). Økt turtall, forventning til - og konkurranse om- flere *papers* på kortere tid.
- *Eksterne*: Flere kontrollrutiner, mer rapportering og økt skjemavelde (alt i det godes tjeneste selvsagt, eks HR-portal, feltskjemaer, HMS-rutiner, innkjøpsordninger, veilederrapporter...)
- *Løsninger*: Mer forståelse for fleksibilitet innen prosjekter og at forskning er en dynamisk prosess, økt tiltro til at leder og team vet best. Eks ompostering fra drift til mindre utstyr.
- Stikkord: *Tillit og fleksibilitet. Det er en hard seleksjonsprosess for å bli forsker, få lik i lasten, ikke så stort behov for kontroll!*

... og utstyr

- Tungt utstyr vel og bra (selv om det ofte krever kreative løsninger og utstyrspakker, men....
- Innkjøp av tungt utstyr ofte urealistisk fordi drifting av instrumentene (inkl service og tekniker) er utenfor de økonomiske rammene
- Større sentralisering av tungt utstyr, mindre institusjonelt eierskap (eks sekvensering)
- *Mer til mellomtungt “driftsutstyr”* – og økt fleksibilitet til velbegrunnet ompostering innen prosjektene!

Ord og handling

- To sentrale eksempler:
- *BIODIVERSITET*: ca 10 % av Sveriges innsats, vi vet mye om laks, men lite om andre arter
- Uhyre mangelfullt om genetisk mangfold
- Norges biodiversitetssatsing innen EUs BIODIVERSA: 3 mill *totalt* over 3 år...
- *KLIMA*: ja, brukbar satsning på teknologi (selv om den burde økes betraktelig om andre dept kjente sin besøkestid), men “flaggskipet” Norklima har firt alle seil...

Til slutt: Forskningens mandat

- Koker ned til det velkjente spørsmålet om forskningen skal være nyttig (evt. for hvem? Nytte som hoved- eller bi-kriterium)
- Skal forskningen være fri *til* eller fri *fra*?
- Ikke en enten-eller situasjon. Forskere flest ønsker også å være "nyttige", men kan ha godt av å minnes om at man ikke bare skal ha en *samfunnskontakt*, men har en *samfunnskontrakt* (egenrefleksjon og forsker-ed?)
- Merk at *innovasjon* har presset seg inn blant forskerens kjerneområder!
- Kontakt med "det virkelige liv" er viktig, men generell glidning mot oppdragssektoren kan bli en "slippery slope"
- Pølsefabrikk eller dannelsesinstitusjon? Masse eller elite? Maktkritikk eller produksjonsapparat?
- Forskning og ny erkjennelse er en bottom-up prosess, den skal ikke "ledes" av verken departement, riksrevisjon eller annet bokholderi, og den kan bare fungere under en betydelig grad av institusjonell og individuell frihet. Samfunnet skal kunne vente at forskning gir noe tilbake, men nettopp derfor må den ikke utarte til ren breddeidrett